

Crítica literària

Una correspondència apassionant entre Torralba i Villatoro

Per a qui se sent atret pels grans interrogants de la vida i del més enllà de la vida, aquest és un llibre apassionant: per la seva sinceritat, per la seva profunditat, per la seva passió comunicativa. Els dos corresponents que el protagonitzen no tenen cap propòsit de convèncer l'altre amb sil·logismes filosòfics ni arguments bíblics. Fan una cosa més senzilla: comparteixen vivències, intuïcions, idees, creences i conviccions.

L'editor, l'amic Ignasi Moreta, va proposar a Vicenç Villatoro i a Francesc Torralba aquest epistolari creuat perquè es tracta de dos intel·lectuals —un escriptor i un filòsof— amb trajectòries distintes i amb un posicionament diferent en referència a la religió. En teoria, Torralba és el creient, i Villatoro és el no creient. Tot i així, Moreta en el seu pròleg confessa que «cada cop tinc més clar que ens equivoquem quan classifiquem les persones en creients i no creients. Gosaria dir que l'autèntica frontera no està entre creients i no creients, sinó entre indagadors i no indagadors: entre els que busquen i els que no busquen, entre els inquietos i els indiferents, entre els que estan disposats a endinsar-se en les interioritats de l'ésser i els que es conformen amb el que apareix a la superfície de les coses».

Ja des de la primera carta, Torralba

FRANCESC TORRALBA - VICENÇ VILLATORO
Amb Déu o sense
Quaranta cartes creuades
Fragmenta, 2012, 352 pàg.

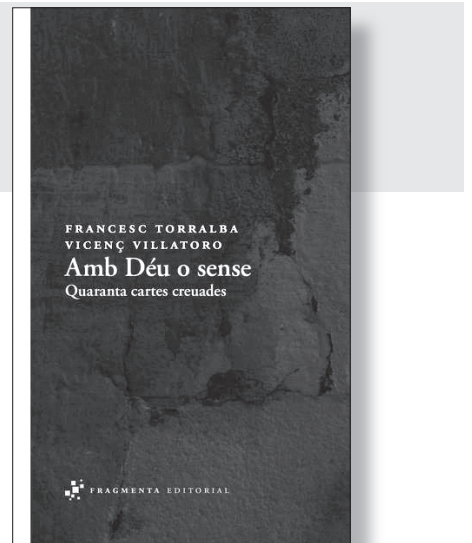
ens revela un estat d'ànim propici a la paraula cristal·lina, decidida a desvelar, a transmetre sense engany el que porta dintre seu, perquè «un epistolari és, per definició, el gènere de l'ànima, perquè s'escriu en primera persona del singular i s'hi vessen els pensaments i els sentiments que brollen del jo profund». Entrada la carta, Torralba ofereix al seu interlocutor el que podríem qualificar com a primer *sentiment ideològic*: «Sento que caminem a les palpentes, que mirem de fer les millors eleccions, però que, molt sovint, errem. I errem tant els creients com els no creients. La veritat és que em sembla més encertada la distinció entre indagadors i no indagadors. L'indagador és el que cerca, el que no s'accontenta amb allò que sap, amb allò que coneix, amb aquells suposats principis que li van ensenyar de petit.»

Villatoro, en la seva primera resposta, manifesta una coincidència amb Torralba i amb Moreta. Està d'acord amb ells en la idea que no es pot dividir

el món entre creients i no creients, «perquè tots creiem en alguna cosa». També li agrada la condició d'indagador i la comparteix amb ells dos. I, a continuació, presenta les seves credencials: «Jo no sabria definir-me i en tot cas acabaria sent una definició en negatiu, per exclusió: el qui no creu, el qui no creu en la divinitat, en la transcendència.»

Per contra, Torralba fa professió explícita de fe en Jesús perquè —diu— «de la figura de Jesús el fascina la seva capacitat de transgredir, de superar vells esquemes i de transcendir els marcs legals del seu temps». La convicció cristiana de Torralba és d'una profunditat desconcertant: «Jo sóc cristià fins i tot en el cas que no hi hagués vida eterna, ni Judici final, ni Regne de Déu.» La seva fe es fonamenta en la bondat del missatge, en la transcendència universal de l'Evangeli de Jesucrist.

Aquesta trepidant correspondència aborda també un dels temes més debatuts en l'ètica contemporània: quina és

la fonamentació d'una ètica sense Déu. Si no hi ha Déu, s'hi val tot? Més endavant, els interlocutors entren en dos temes més, també cabdals: què és la felicitat; i és autèntica, és necessària avui una espiritualitat laica, sense Déu?

I acabo. *Amb Déu o sense* és un dels llibres més importants d'aquest 2012. Un llibre que cal llegir per saber per on transiten els camins de la creença i de la increença intel·ligents del món que vivim, a través de dos excel·lents indagadors.

Josep-Maria Puigjaner
Escriptor i periodista

Crítica teatral

Ai, si el violinista a la teulada fos ric!

EL VIOLINISTA A LA TEULADA

Basat en *Les filles de Tevye*, de Sholem Aleichem.

GUIÓ: Joseph Stein.

MÚSIQUES: Jerry Bock.

LLETRES: Sheldon Harnick.

ADAPTACIÓ: Montse Gràcia.

ADAPTACIÓ LLETRES:

Adrià Frias.

DIRECCIÓ MUSICAL:

Eduard Doncos.

DIRECCIÓ: Montse Gràcia.

Cercle de Gràcia

Teatre Poliorama, Barcelona.

Fins al 27 de maig.

© Cercle de Gràcia

Una de les escenes corals del musical «El violinista a la teulada».

Ben poques generacions hi deu haver que desconeguim una de les cançons provinents del teatre musical de Broadway més populars dels últims cinquanta anys: *If I were a rich man* (*Ai, si jo fos ric!*), l'estrella del musical *Fiddler on the Roof* (*El violinista a la teulada*), divulgada a partir de la versió cinematogràfica del 1971, dirigida per Norman Jewison, que va comptar amb el doblatge, a la interpretació musical, del cèlebre violinista Isaac Stern.

La companyia del Cercle de Gràcia ha estat la convidada a tancar la temporada familiar Viu el Teatre, del Teatre Poliorama, amb la posada en escena d'una

versió d'aquest musical en un muntatge de dimensions humanes excepcionals que demostra com la voluntat i l'entusiasme poden més que les dificultats pressupostàries. I ho dic perquè, avui dia, pensar a aixecar un muntatge musical com *El violinista a la teulada* en un teatre privat de caràcter comercial o un teatre institucional, segurament seria econòmicament temerari.

El Cercle de Gràcia hi destina una companyia d'una quarantena d'intèrprets, de totes les edats, que no només fan els papers més importants de l'obra sinó que també interpreten les coreografies i les peces musicals, en una banda sono-

ra més que familiar en la majoria de la seva quinzena de peces, que potser és nova per als primers espectadors, però que no sona gens allunyada de la memòria musical dels més grans.

El violinista a la teulada va arribar al teatre de Broadway a partir d'una adaptació dels relats *Les filles de Tevye*, de Sholem Aleichem, escriptor jueu nascut a Ucraïna el 1859 i mort a Nova York el 1916. I segurament perquè l'autor ucraïnès hi parlava del que coneixia molt bé, l'obra té avui una importància cabdal per entendre històricament i una mica millor un dels conflictes que ha perseguit en diferents circumstànci-

es el poble jueu. Tot i que la trama pot semblar una mica banal —a la població ucraïnesa d'Anatevka, el lleter Tevye, pare d'una família jueva que viu pobrament, intenta casar algunes de les cinc filles que té i es veu obligat a renunciar a la tradició del matrimoni concertat prèviament cedint a l'amor sincer de les seves filles—, el rerefons de l'obra tracta clarament com es produeix un conflicte entre veïns russos i jueus que fins aleshores convivia en harmonia.

Repressió ordenada pels capítosts dels tsars russos a principi del segle XX i executada pels botxins del poble, pèrdua de les cases i les terres dels jueus, exili forçat de les famílies jueves senceres... però també temps de revolució social i de canvis culturals que, amb encerts i desencerts, canviarien en un futur, i no sense tragèdies, la manera d'entendre el món.

En una escenografia austera que s'adapta als diversos espais i amb un vestuari que respecta dignament l'ambientació original, les escenes que exigeixen el moviment de gairebé la quarantena de personatges, les coreografies, les celebracions rituals del sàbat, la festa tradicional del casament, el ball popular dels convidats o l'escena del somni del lleter Tevye amb la presència d'ànimes vivents creen, en una hora i mitja, un espectacle musical amb múltiples atractius per a tots els públics que feliçment fuig de l'estereotip estrictament familiar.

Andreu Sotorra
Escriptor i periodista
col·laborador de
Ràdio Estel